

A számítástechnika a statisztikában.

A számítástechnika a statisztikában címmel emlékülést volt a KSH tanácstermében, a Központi Statisztikai Hivatal és a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) szervezésében, 2014. december 4-én.

A KSH elnöke **Vukovich Gabriella** köszöntötte az emlékülés előadóit, népes hallgatóságot. A számítástechnika hazai statisztikai alkalmazásának itt felidézett hat évtizedes története ad alapot a mai feladatok hatékony, nemzetközi szintű megoldásához.

Mag Kornélia a KSH főosztályvezetője *Mit várnak el a statisztikusok az informatikától?* címmel tartott előadása felvázolta a hivatalos statisztika jelenlegi kihívásait. Említette a gyorsuló adatforradalmat, a globálissá és bonyolultabbá váló folyamatokat, a ráfordítások és az adat minőségének optimumát, az EU tagállamainak összehangolt módszertanát. Az informatika fejlődése is segíti, hogy bővüljenek az adatforrások, az eredményt sokféle és összetett matematikai statisztikai eljárásokkal és gyorsabban éri el, a felhasználók az információkat bárhol, bármikor és könnyen elérhessék. Ehhez rugalmas, automatizált, integrált, biztonságos és megbízható informatikai rendszerek álljanak rendelkezésre, melyeket a statisztikusok, azaz a rendszerek felhasználói segítség nélkül, önállóan használni az összetett feladataikhoz. Figyelemmel kísérjük a kor színvonalának megfelelő megoldásokat, amelyek alakítják az alkalmazás, az adat és a technológiai összehangolt nemzetközi architektúráit. Ezek ismeretében dönthet a hivatalos statisztikai szolgálat az eszköz, a program, a hálózat fejlesztési irányairól mind Magyarországon, mind a partnereink országaiban.

Kópházi József a KSH főosztályvezetője *A Központi Statisztikai Hivatal informatikai rendszere* címmel tartott előadása visszatekintett az informatikai rendszer közel három évtizede megkezdett radikális átalakítására, majd az UNIX szerver, Oracle adatbázis és a szerver-kliens technológia alkalmazásának első évtizedére. Az utóbbi évek fejlesztései, a nemzetközi kapcsolatrendszerben szerzett tapasztalatokat is hasznosítva, az európai követelményeknek megfelelő infrastruktúrát, alkalmazási és adathátteret eredményeztek a KSH-ban. Az eszközpark fontosabb adatainak ismertetésével jellemezte a jelenleg működő rendszer összetevőit. Bemutatta a felhasznált szoftvereket, az azokat működtető és alkalmazó szakembergárdát is. Mintegy ezer belső felhasználó és 600 összeíró csatlakozik a rendszerhez, közel százötvenezer ELEKTRA felhasználótól az év első 9 hónapjában az interneten több mint nyolcszáz ezer kérdőív érkezett. A folyamatok háttérében olyan meta információs rendszer működik, amely rendszerezi a statisztikai regiszterek, az adatgyűjtési, adatelőkészítési, adatfeldolgozási és tájékoztatói alrendszerek leíró adatait. Az informatikai rendszer változásainak lényege, hogy javul a felhasználók informatikai felkészültsége, az alapfunkciók központosítása erősödik, a statisztikus nem megrendelője, hanem alkalmazója, végrehajtója az informatikai műveleteknek, terjednek a mobil alkalmazások. Mindez változást hoz az informatikusok és statisztikusok (gyakran informális) kapcsolataiban is. A közelmúlt vezetőit, Kertészné Gérecz Esztert és Dr. Papp Zoltánt név szerint is megemlítve, méltatta az elődök hozzájárulását az itt bemutatott statisztikai célú informatikai rendszer kialakításához.

Ormai László a KSH nyugalmazott főosztályvezetője *A gépi adatfeldolgozó szervezet keletkezése* címmel kötetlen formában emlékezett az 1954 júliusban indult iparstatisztikai pályájára, majd az 1959-től kezdett adatfeldolgozó tevékenységeire. Megemlékezett Pesti Lajosról, aki előbb az 1953-as, majd az 1974-es minisztertanácsi határozatok alapján látta el az „ügyvitel gépesítése”, majd az elektronikus adatfeldolgozás ágazati irányítását a KSH elnökének jogkörében. Ezek a felhatalmazások hozzájárultak a hivatal gépparkjának korszerűsítéséhez, lazíthattak az embargós tiltásokon is. A lyukkártyás kezdetektől az első elektronikus gépekig terjedő programfejlesztések bemutatása kapcsán említette, hogy a nemzetközi fórumokon is elismerést kapott a KSH adatbázisa (STAR), amely a nyugati

színvonalától nagyon elmaradt számítástechnikai háttérrel működött, először az iparstatisztikában.

Gyarmati Péter professzor *A számítógépek megjelenése a statisztikai feldolgozásokban* címmel azt a fejlődési folyamatot vázolta, amely a KSH-ban töltött 17 éves pályafutása során elvezetett a lyukkártyás adatkezelésektől a kor színvonalához közelítő elektronikus gépparkhoz. Gyökeresen új módszer, programozás, eljárás segítette a statisztikai adatok bevitelét, tárolását és feldolgozását, majd az eredmények közreadását. A hivatal munkafolyamatai sokkal gyorsabbak, megbízhatóbbak, rugalmasabbak lettek a hatvanas és a hetvenes évektől. Ekkor helyezték üzembe előbb az ICL, majd az IBM nagygépeket a KSH-ban. A sok tonnányi lyukkártya helyett a mágnesszalagos tárolás csökkentette a helyigényt, a műszakonként száznál több adatrögzítő hölgy is már közvetlenül szalagra dolgozott.

Alföldi István az NJSZT igazgatója *MANYI-tól SERIES IV-en át X 21-ig* című előadásában két mozzanatot emelt ki statisztika informatikai feladataiból: a mágneses adathordozók automatikus nyilvántartási rendszerét (MANYI) valamint a területi hálózati rendszer kiépítésének ütközeteit. Az 1976-ban kialakított MANYI „időablakát” 1999 végéig lehetett használni. A 2000-es év – ma már talán elfeledett - évszám problémája és a teljesen átalakuló infrastruktúra már új megoldást igényelt. A keretezett rész összefoglalja a területi hálózat tervezése, majd 1979-ben indított helyszíni üzembe helyezés leglényegesebb üzenetét és azokat a gondokat, amelyeket sikerült legyűrni.

„...however extraordinary computers may be...man is still the most extraordinary computer of all.” (John F. Kennedy – 1963. május 21.) azaz az emberi együttműködés nélkül a legtükéletesebb rendszer sem ér sokat

Kételyek és mételyek *avagy a megvalósíthatósághoz vezető „kikövezett” út*

Jenkinson törvény: *Úgysem fog működni!*

Gibb 2-es számú megbízhatatlansági törvénye: *Az emberi megbízhatóságra alapozott rendszerek megbízhatatlanok!*

Parkinson halasztás törvénye: *A halasztás a nemet mondás leggyilkosabb formája.*

A magyar gyártású TPA gépekre alapozott területi hálózat (X21-es adatátvitellel) 1985-től kiterjedt a teljes megyei vertikumra, és az adatelőkészítés több mint kétharmadát helyben elvégezték, ezzel kisebb átfutási idő és jobb minőség volt elérhető. Megemlékezett Dörnyei Józsefről, aki útmutatást, máig érvényes koncepciót adott, és azt jól hasznosította közel 18 éven át a statisztikai számítástechnikai feladatokhoz.

Straub Elek a KSH korábbi elnökhelyettese a *Emlékezzünk a korszak vezetőire, számítástechnikusaira* című előadásában a KSH-ban megismert, kiemelkedő tudású kollégáit és vezetőit mutatta be. Ezek között említette Dörnyei Józsefet, a főosztályvezetők emlékezetes értekezleteit, Pesti Lajost és a nyolcvanas években Nyitrai Ferencné dr. elnökségének fejlesztési törekvéseit. Szándéka szerint a KSH Számítóközpont (SZK) vezetőjét, Dr. Ormai Lászlót is méltatni kívánta, de mivel ő nagy örömeire személyesen is jelen volt, ettől eltekintett, nehogy mindketten zavarba jöjjenek.

Az emlékülést a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság képviselőjében vezető Dr. Gyarmati Péter összefoglalta a fontosabb megállapításokat, és a kötetlen beszélgetés során hat hozzászólás hangzott el. Az emlékülés bezárása után még sokáig kisebb csoportokban folyt az emlékezés.

(iparos)